

**ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ**

**1<sup>ο</sup> ΚΛΙΜΑΚΙΟ**

Συνεδρίασε στις 10 Νοεμβρίου 2023 με την εξής σύνθεση: Ιωάννης-Κωνσταντίνος Χαλκιάς, Πρόεδρος, Αικατερίνη Ζερβού, Μέλος - Εισηγήτρια και Αθηνά Μπουζιούρη, Μέλος.

-Για να εξετάσει την προδικαστική προσφυγή με ημερομηνία 11.09.2023 και Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) ΕΑΔΗΣΥ **1494/02.10.2023** του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «**\*\*\*\* ΕΠΕ**», (εφεξής: «η προσφεύγουσα»), που εδρεύει στην **\*\*\*\***, οδός **\*\*\*\***αρ. **\*\*\*\*** και εκπροσωπείται νόμιμα.

**ΚΑΤΑ**

-Του **ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ \*\*\*\* «\*\*\*\*-\*\*\*\*»** (στο εξής «η αναθέτουσα αρχή»), νόμιμα εκπροσωπούμενου.

-Της παρεμβαίνουσας εταιρείας με την επωνυμία «**Ι\*\*\*\* \*\*\*\* ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΩΝ**» (στο εξής «η παρεμβαίνουσα»), που εδρεύει στην **\*\*\*\* \*\*\*\***, επί της **\*\*\*\*** αρ. **\*\*\*\*** και εκπροσωπείται νόμιμα.

=====

Με την προδικαστική προσφυγή η προσφεύγουσα ζητά να ακυρωθεί η απόφαση της αναθέτουσας αρχής, η οποία ελήφθη κατά την **\*\*\*\*/20.09.2023** συνεδρίαση (Θέμα 5<sup>ο</sup> - ΚΑΤΑΚΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΩΝ Β' ΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡ. **\*\*\*\*/2022** ΑΝΟΙΚΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ (...), στην οποία ενσωματώθηκε το Πρακτικό με αριθμό 11/07/1236/15-9-2023 ελέγχου των δικαιολογητικών κατακύρωσης και η απόφαση του ΔΣ της αναθέτουσας, η οποία ελήφθη κατά την 88η/09.08.2023 συνεδρίαση, κατά το μέρος αυτής με το οποίο εγκρίθηκε η προσφορά της εταιρείας «**\*\*\*\* SERVICES S.A.**» και ανακηρύχθηκε αυτή προσωρινή και στη συνέχεια οριστική ανάδοχος της σύμβασης.

Η συζήτηση άρχισε, αφού άκουσε την Εισηγήτρια.

## **Αριθμός Απόφασης : 1771/2023**

Μελέτησε τα σχετικά έγγραφα.

Σκέφτηκε κατά τον Νόμο.

1. Για την άσκηση της προδικαστικής προσφυγής καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο ποσού 15.000,00 ευρώ σύμφωνα με τα άρθρα 363 ν. 4412/2016 και 5 πδ 39/2017 και την εκτιμώμενη της σύμβασης μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ (κωδικός ηλεκτρονικού παραβόλου: \*\*\*\*).
2. Με τη Διακήρυξη της αναθέτουσας αρχής με αριθμό \*\*\*\*/2022 προκηρύχθηκε ανοικτός ηλεκτρονικός διαγωνισμός με αντικείμενο την ανάδειξη αναδόχου για την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας για ένα έτος με δικαίωμα προαίρεσης για ένα επιπλέον έτος συνολικής εκτιμώμενης αξίας 3.707.080,60 ευρώ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ και μη συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος προαίρεσης. Ως κριτήριο ανάθεσης ορίστηκε με τη Διακήρυξη αυτό της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς βάσει τιμής και ως καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών η 14<sup>η</sup>.11.2022. Η Διακήρυξη αναρτήθηκε στο ΚΗΜΔΗΣ στις 13.10.2022 (ΑΔΑΜ: \*\*\*\*) και στο ΕΣΗΔΗΣ, μέσω του οποίου διενεργείται ο διαγωνισμός με συστημικό α/α \*\*\*\*.
3. Η προδικαστική προσφυγή: α) έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα, καθόσον κατατέθηκε στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού στις 02.10.2023, την επόμενη εργάσιμη μετά την λήξη της προβλεπόμενης προθεσμίας, η οποία ήταν εξαιρετέα ημέρα, η δε προσβαλλομένη κοινοποιήθηκε στους ενδιαφερόμενους διά μέσου της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ στις 21.09.2023, β) ασκήθηκε με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος Ι του πδ 39/2017 και γ) κοινοποιήθηκε αυθημερόν στην ΕΑΔΗΣΥ με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
4. Με την Πράξη του Προέδρου του 1<sup>ου</sup> Κλιμακίου με αριθμό 1807/2023 ορίστηκε η εισηγήτρια και η ημερομηνία συζήτησης της προσφυγής, ενώ στις 17.10.2023 η αναθέτουσα αρχή απέστειλε εμπρόθεσμα τις απόψεις της με όμοια ημερομηνία για την αντίκρουση των ισχυρισμών της προσφεύγουσας. Η παρεμβαίνουσα κατέθεσε την παρέμβασή της εμπρόθεσμα στις 13.10.2023, δεδομένου ότι η προσφυγή κοινοποιήθηκε στις 03.10.2023.

## **Αριθμός Απόφασης : 1771/2023**

5. Η προσφεύγουσα και η παρεμβαίνουσα κατέθεσαν τα υπομνήματά τους επί των απόψεων της αναθέτουσας αρχής εμπρόθεσμα στις 23.10.2023, την επόμενη εργάσιμη μετά την πάροδο της προβλεπόμενης προθεσμίας, η οποία ήταν εξαιρετέα.

6. Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 360 του ν. 4412/2016 και την παρ. 1 του άρθρου 3 του πδ 39/2017 προβλέπεται ότι: *«Κάθε ενδιαφερόμενος ο οποίος έχει ή είχε συμφέρον να του ανατεθεί συγκεκριμένη σύμβαση του νόμου αυτού και έχει ή είχε υποστεί ή ενδέχεται να υποστεί ζημία από εκτελεστή πράξη ή παράλειψη της αναθέτουσας αρχής κατά παράβαση της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της εσωτερικής νομοθεσίας, υποχρεούται, πριν από την υποβολή των προβλεπόμενων στον Τίτλο 3 ένδικων βοηθημάτων, να ασκήσει προδικαστική προσφυγή ενώπιον της ΑΕΠΠ {ήδη ΕΑΔΗΣΥ κατά το άρθρο 3 του ν.4912/2022} κατά της σχετικής πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής».*

7. Η Διακήρυξη, αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού και ως κανονιστική πράξη, δεσμεύει με τους όρους της, τόσο τους τρίτους προς τους οποίους απευθύνεται, όσο και το ίδιο το νομικό πρόσωπο που προκηρύσσει τον σχετικό διαγωνισμό, το οποίο υποχρεούται μέχρι τέλους της διαδικασίας του διαγωνισμού να εφαρμόζει τα όσα ορίζονται σε αυτή (βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΣτΕ 3629/20, 1217/2018, 2434/2017, 1086/15, 4901/14, 2551/2013, 5022/12, 2635/2009, Ε.Α. ΣτΕ 15/2021, 241/2020, 352/2016 και Πράξεις VI Τμήματος ΕλΣυν 181/2006, 31/2003, 105/2003, 294/2010, 224, 78/2007, 19/2005 κ.ά.)

8. Με τον πρώτο λόγο προσφυγής η προσφεύγουσα προβάλλει πλημμέλειες του ασφαλιστήριου συμβολαίου της εταιρείας L\*\*\*\*, που κατέθεσε η παρεμβαίνουσα ως δικαιολογητικό κατακύρωσης (βλ. ηλεκτρονικό αρχείο με την ονομασία «11.1 Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο.pdf»). Συγκεκριμένα, με το πρώτο σκέλος του λόγου αυτού η προσφεύγουσα προβάλλει ότι το παραπάνω ασφαλιστήριο συμβόλαιο, που υπέβαλε η παρεμβαίνουσα, δεν πληροί τις απαιτήσεις του όρου 2.2.5 της Διακήρυξης, καθώς προβλέπει όριο ευθύνης και κάλυψης για «υλικές ζημιές κατά περιστατικό» ποσού 1.000.000,00 ευρώ και επομένως αν από κάποιο περιστατικό προκύψουν υλικές ζημιές που υπερβαίνουν το 1.000.000.00 ευρώ, οι επιπλέον του 1.000.000 ευρώ, ζημιές δεν καλύπτονται από το ασφαλιστήριο,

## **Αριθμός Απόφασης : 1771/2023**

αυτό δε δεν αναιρείται από το γεγονός ότι συνολικά καλύπτονται υλικές ζημιές ύψους 3.800.000,00 ευρώ) για σώρευση σωματικών βλαβών και υλικών ζημιών. Σχετικά με τον παραπάνω ισχυρισμό λεκτέα τα εξής:

9. Στον όρο 1.3 της Διακήρυξης με τίτλο «Συνοπτική Περιγραφή φυσικού και οικονομικού αντικειμένου της σύμβασης» ορίζεται ότι «(...) Η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης για ένα (1) έτος ανέρχεται στο ποσό των 4.596.780,00€ συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ 24% (προϋπολογισμός χωρίς ΦΠΑ: 3.707.080,60€, ΦΠΑ: 889.699,40 €)». Επίσης, στον όρο 2.2.5 της Διακήρυξης ορίζεται ότι «Όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια για την παρούσα διαδικασία σύναψης σύμβασης, οι οικονομικοί φορείς απαιτείται σωρευτικά: « (...) να διαθέτουν Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο Αστικής Ευθύνης αξίας ίσης με την κατακυρωθείσα συμβατική τιμή της ετήσιας σύμβασης προ ΦΠΑ χωρίς την προαίρεση και χρόνο ισχύος αντίστοιχο με το χρόνο διάρκειας της σύμβασης. Με το συμβόλαιο θα καλύπτονται ζημιές ή βλάβες που τυχόν θα προκληθούν στο κτηριακό συγκρότημα ή στις εγκαταστάσεις της Αναθέτουσας Αρχής, στο εργαζόμενο σε αυτήν προσωπικό ή σε οποιονδήποτε τρίτο, από αποκλειστική αμέλεια του αναδόχου ή των υπαλλήλων του ή των προστηθέντων του, ανεξάρτητα από τον αριθμό των παθόντων, οι οποίοι τυχόν θα εγείρουν αξίωση αποζημίωσης κατά τη διάρκεια της ασφαλιστικής περιόδου. Σε περίπτωση που στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο προβλέπεται απαλλαγή του ασφαλιστή, πρέπει να υποβληθεί ως δικαιολογητικό συμμετοχής επί ποινή αποκλεισμού υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/1986 όπως εκάστοτε ισχύει, στην οποία θα δηλώνεται ότι ο οικονομικός φορέας θα καλύψει εξ ιδίων πόρων μέχρι το ποσό της απαλλαγής τον ασφαλιστικό κίνδυνο και τις όποιες υλικές ζημιές και σωματικές βλάβες προκύπτουν. Η υπεύθυνη δήλωση υπογράφεται ψηφιακά από τον προσφέροντα και δεν απαιτείται το γνήσιο της υπογραφής. Για την πλήρωση του συγκεκριμένου κριτηρίου επάρκειας δεν απαιτείται η κατοχή του ασφαλιστηρίου κατά τον χρόνο κατάθεσης της προσφοράς. Απαιτείται η κατάθεση του ασφαλιστηρίου συμβολαίου εν ισχύ συνοδευόμενο με το σχετικό παραστατικό εξόφλησής του επί ποινή εκπτώσεως και ολικής κατάπτωσης της εγγυητικής επιστολής συμμετοχής, εφόσον ο οικονομικός φορέας οριστεί προσωρινός ανάδοχος και κληθεί να υποβάλει τα δικαιολογητικά κατακύρωσης. Το ασφαλιστήριο συμβόλαιο αστικής ευθύνης, συνοδευόμενο με το σχετικό παραστατικό εξόφλησής του, δυνάμει του οποίου θα

## **Αριθμός Απόφασης : 1771/2023**

*καλύπτονται οι παραπάνω κίνδυνοι, θα αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της σύμβασης που θα υπογραφεί με τον οριστικό ανάδοχο» και στον όρο 2.2.9.2 ορίζεται ότι «B.3. Για την απόδειξη της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας της παραγράφου 2.2.5 οι οικονομικοί φορείς προσκομίζουν εντός του φακέλου δικαιολογητικών συμμετοχής επί ποινή αποκλεισμού: (...) γ) ψηφιακώς υπογεγραμμένη υπεύθυνη δήλωση ότι εφόσον αναδειχθούν προσωρινοί ανάδοχοι, θα προσκομίσουν με τα δικαιολογητικά κατακύρωσης Ασφαλιστήριο Συμβόλαιο Αστικής Ευθύνης αξίας ίσης με την κατακυρωθείσα συμβατική τιμή της ετήσιας σύμβασης προ ΦΠΑ χωρίς την προαίρεση και χρόνο ισχύος αντίστοιχο με το χρόνο διάρκειας της σύμβασης, συνοδευόμενο με το σχετικό παραστατικό εξόφλησής του».*

**10.** Εν όψει των παραπάνω ρυθμίσεων, το ασφαλιστήριο συμβόλαιο αστικής ευθύνης με ασφαλιστική κάλυψη για το ποσό των 3.800.000,00 ευρώ που προσκόμισε η παρεμβαίνουσα υπερκαλύπτει τις απαιτήσεις της Διακήρυξης καθώς η παραπάνω παρεχόμενη συνολική ασφαλιστική κάλυψη υπερβαίνει τόσο την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, χωρίς ΦΠΑ για ένα έτος, ύψους 3.707.080,60 ευρώ, όσο και την αξία της κατακυρωθείσας προσφοράς της, όπως απαιτούν οι παραπάνω ρυθμίσεις, ύψους 3.479.976,00 ευρώ. Ελλείπει δε ρητής απαίτησης ως προς τα επιμέρους όρια αστικής ευθύνης στο κανονιστικό πλαίσιο της Διακήρυξης, η καταλογιζόμενη πλημμέλεια δεν μπορεί να αντιταχθεί σε βάρος της παρεμβαίνουσας, καθώς όπως πάγια γίνεται δεκτό η αρχή της ίσης μεταχείρισης και η υποχρέωση διαφάνειας απαγορεύουν στην αναθέτουσα αρχή να απορρίψει προσφορά στηριζόμενη σε λόγους, οι οποίοι δεν προβλέπονται στην οικεία Διακήρυξη (C-278/14 SC Enterprise Focused Solutions SRL ECLI:EU:C:2015:228, σκ. 28 και απόφαση Medipac-Καζαντζίδης, C-6/05. EU:C:2007:337 σκ 54). Συνεπώς, ο πρώτος λόγος προσφυγής, ως προς το πρώτο σκέλος του, απορρίπτεται ως αβάσιμος.

**11.** Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου προσφυγής, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι το παραπάνω ασφαλιστήριο συμβόλαιο που κατέθεσε η παρεμβαίνουσα όφειλε να καλύπτει και την ευθύνη από υπηρεσίες συλλογής/μεταφοράς αποβλήτων, καθόσον οι εργασίες αυτές περιλαμβάνονταν στο Παράρτημα Ι της Διακήρυξης. Σε αντιστοιχία προς τα όσα αναφέρθηκαν

παραπάνω για το πρώτο σκέλος του κρινόμενου ισχυρισμού και το δεύτερο σκέλος αυτού προβάλλεται αβάσιμα, ελλείπει ειδικής αναφοράς στον όρο 2.2.5 της Διακήρυξης για την προσκόμιση ασφαλιστηρίου συμβολαίου που να περιλαμβάνει και την ευθύνη από υπηρεσίες συλλογής και μεταφοράς αποβλήτων. Όπως άλλωστε βάσιμα υποστηρίζει και η αναθέτουσα αρχή στις απόψεις της, σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της Διακήρυξης ζητείται από τον ανάδοχο η εκτέλεση υπηρεσιών που σχετίζονται με την συλλογή, μεταφορά και εν γένει χειρισμό αποβλήτων, ιδίως ιατρικών εντός των κτηριακών της εγκαταστάσεων και επομένως, οι τυχόν κίνδυνοι που θα ανακύψουν κατά την εκτέλεση τέτοιων υπηρεσιών συλλογής αποβλήτων συμπεριλαμβάνονται στους λοιπούς κινδύνους τους οποίους οφείλει να καλύπτει το ασφαλιστήριο συμβόλαιο του αναδόχου, δεδομένου ότι οι πιθανές ζημιές και βλάβες από αμέλεια του τελευταίου θα προκληθούν στις εγκαταστάσεις του Νοσοκομείου, στο προσωπικό του ή τρίτους, όπως και όλοι οι υπόλοιποι κίνδυνοι. Επομένως, ο πρώτος λόγος προσφυγής απορρίπτεται και ως προς το δεύτερο σκέλος του.

**12.** Με το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι η αναφορά στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο που προσκόμισε η παρεμβαίνουσα κατά την οποία *«ο ασφαλιζόμενος υποχρεούται να τηρεί απαρεγκλίτως όλες τις εκ του νόμου προβλεπόμενες διατάξεις και να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας και προστασίας του κοινού για την πρόληψη και αποτροπή ζημιών»* βρίσκεται σε αντίθεση με την απαίτηση του όρου 2.2.5 της Διακήρυξης κατά την οποία *«Με το συμβόλαιο θα καλύπτονται ζημιές ή βλάβες που τυχόν θα προκληθούν στο κτηριακό συγκρότημα ή στις εγκαταστάσεις της Αναθέτουσας Αρχής, στο εργαζόμενο σε αυτήν προσωπικό ή σε οποιονδήποτε τρίτο, από αποκλειστική αμέλεια του αναδόχου ή των υπαλλήλων του ή των προσηθέντων του»* κατά το ότι το επίμαχο ασφαλιστήριο ρητά θέτει ως προϋπόθεση κάλυψης την ανυπαρξία οποιοσδήποτε αμέλειας του αναδόχου η οποία προφανώς συντρέχει όταν δεν τηρούνται τα μέτρα ασφαλείας και προστασίας. Ο ισχυρισμός αυτός όμως δεν είναι βάσιμος, καθώς η παραπάνω αναφορά στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο της παρεμβαίνουσας δεν εξαιρεί τις περιπτώσεις στις οποίες οι προκαλούμενες βλάβες ή ζημιές θα οφείλονται σε αμέλεια του αναδόχου, καθώς η μόνη αναφορά στο γεγονός ότι ο ασφαλιζόμενος θα πρέπει να λαμβάνει μέτρα προστασίας δεν μπορεί αυθαίρετα να ερμηνευθεί προς την κατεύθυνση αυτή.

Αντίθετα, για τη μη πλήρωση της συγκεκριμένης απαίτησης θα έπρεπε να υπάρχει ρητή εξαίρεση των περιπτώσεων πρόκλησης ζημίας ή βλάβης οφειλόμενης σε αμέλεια, η οποία όμως δεν συντρέχει και συνεπώς ο πρώτος λόγος προσφυγής απορρίπτεται και ως προς το τρίτο σκέλος του.

**13.** Με το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου προσφυγής προβάλλεται ότι το ασφαλιστήριο συμβόλαιο που κατέθεσε η παρεμβαίνουσα δεν καλύπτει γεωγραφικά το σύνολο του ασφαλιστικού αντικειμένου που ορίζεται στον όρο 1.3 της Διακήρυξης, κατά τον οποίο *«Αντικείμενο της σύμβασης είναι η «ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ» για την κάλυψη των αναγκών στις αντίστοιχες υπηρεσίες Α) των Οργανικών Μονάδων «\*\*\*\*» και «ΠΟΛΥΚΛΙΝΙΚΗ» του ενιαίου ΝΠΔΔ με την επωνυμία Γενικό Νοσοκομείο Αττικής «\*\*\*\*-ΠΟΛΥΚΛΙΝΙΚΗ». Β) του Ψυχιατρικού Ξενώνα Βραχείας Παραμονής του Νοσοκομείου, Γ) του Παιδικού Ξενώνα του Νοσοκομείου Δ) του Πειραματικού Εργαστηρίου Νευροχειρουργικής Ανατομίας του Νοσοκομείου και Ε) του ΚΚΨΥ Παγκρατίου, καθώς και του περιβάλλοντος χώρου αυτών, όπου υφίσταται», καθώς στο κεφάλαιο «Επάγγελμα ή Δραστηριότητα για την οποία ισχύει η κάλυψη» αναφέρεται η «παροχή υπηρεσιών καθαρισμού στις κτηριακές εγκαταστάσεις του Νοσοκομείου \*\*\*\*– Πολυκλινική» και δεν αναφέρονται οι λοιποί χώροι. Ωστόσο, αφενός σε επόμενα σημεία του ασφαλιστηρίου συμβολαίου αναγράφεται ως Διεύθυνση Κινδύνου «Οι κτηριακές εγκαταστάσεις και **εν γένει χώροι** του Νοσοκομείου \*\*\*\*– Πολυκλινική» καθώς επίσης περιέχεται και η διατύπωση **«ως η Διακήρυξη \*\*\*\*/2022»** και επομένως γίνεται ρητή σύνδεση της παρεχόμενης ασφαλιστικής κάλυψης με τους χώρους που ζητά η πιο πάνω Διακήρυξη μη καταλείποντας αμφιβολίες σχετικά με την έκταση αυτής σε όλους τους χώρους που περιλαμβάνονται στο υπό ανάθεση συμβατικό αντικείμενο. Άλλωστε, στον όρο 2.2.5, ο οποίος αναφέρεται στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο, γίνεται αναφορά στο «κτηριακό συγκρότημα ή στις εγκαταστάσεις της Αναθέτουσας Αρχής» χωρίς να περιλαμβάνεται αναλυτική καταγραφή όλων των χώρων αυτών, όπως γίνεται στον όρο 1.3, διατύπωση η οποία ακολουθήθηκε και κατά την έκδοση του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Συνεπώς, και το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου προσφυγής προβάλλεται αβάσιμα και άρα ο πρώτος λόγος είναι απορριπτέος στο σύνολό του.*

**14.** Με το δεύτερο λόγο προσφυγής και συγκεκριμένα με το πρώτο και δεύτερο

σκέλος αυτού, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι δεν περιλαμβάνεται ως στοιχείο της τεχνικής προσφοράς της παρεμβαίνουσας η πλήρωση της απαίτησης που ζητείται στο Παράρτημα Ι – Κεφάλαιο 2 σημείο 5 της Διακήρυξης με τίτλο «Μέθοδος Εξασφάλισης της Συνεχούς Διατήρησης του Απαιτούμενου Επιπέδου Καθαριότητας και Ανταπόκρισης σε Έκτακτες Ανάγκες Καθαρισμού», σύμφωνα με το οποίο *«Σαν μέρος των εργασιών καθαρισμού του Νοσοκομείου, οι διαγωνιζόμενοι πρέπει να περιγράψουν τον τρόπο με τον οποίο προτίθενται να εξασφαλίσουν τη συνεχή διατήρηση του απαιτούμενου επιπέδου καθαριότητας και την ανταπόκριση σε έκτακτες ανάγκες καθαρισμού, σε περίπτωση ανάθεσης της σύμβασης»*.

**15.** Η παρεμβαίνουσα, η οποία δεν αρνείται ότι η τεχνική προσφορά της δεν περιλαμβάνει ειδική αναφορά και περιγραφή του τρόπου, με τον οποίο θα εξασφαλίσει την συνεχή διατήρηση του απαιτούμενου επιπέδου καθαριότητας και ιδίως την ανταπόκριση σε έκτακτες ανάγκες καθαρισμού, παραπέμπει σε αρχεία της προσφοράς της, από τα οποία, όπως ισχυρίζεται απορρέει η πλήρωση των παραπάνω απαιτήσεων. Αναφέρεται σχετικά με τη μέθοδο διατήρησης του επιπέδου καθαριότητας και ανταπόκρισης σε έκτακτες ανάγκες καθαρισμού στα αρχεία με αριθμούς 15.2.,15.3., 15.4.,15.5., 15.6.,15.7., 15.10., 15.12., 15.13., 15.14, 15.15, καθώς και στο γεγονός ότι η μέθοδος διατήρησης του επιπέδου καθαριότητας προκύπτει και από το γεγονός ότι έχει προτείνει υλικά που είναι οικολογικά και φέρουν πιστοποίηση ECOLABEL και CRADLE2CRADLE (βλ. αρχείο 16.3), με αποτέλεσμα να προάγουν το έργο της καθαριότητας και όχι απλώς να το διατηρούν. Επικαλείται τέλος η παρεμβαίνουσα ιδίως το περιεχόμενο του αρχείου 15.15 (βλ. ηλεκτρονικό αρχείο με την ονομασία «15.15. Σχέδιο Εκτάκτων Αναγκών\_signed.pdf»), στο οποίο γίνεται ενδελεχής αναφορά και περιγραφή του σχεδίου απόκρισης σε καταστάσεις έκτακτης και επείγουσας ανάγκης, περιγράφοντας τα ακολουθούμενα Επιχειρησιακά Σχέδια Έκτακτων Αναγκών που καταρτίζει και τηρεί, ενώ παράλληλα αναφέρει το γενικό πλαίσιο διαχείρισης των καταστάσεων έκτακτης και επείγουσας ανάγκης.

**16.** Ωστόσο, κατά τη ρητή διατύπωση της παραπάνω απαίτησης της Διακήρυξης οι συμμετέχοντες υποχρεούνται να αποδείξουν με τα υποβαλλόμενα στην τεχνική προσφορά τους δύο διακριτά στοιχεία, α) τον τρόπο με τον οποίο προτίθενται να

εξασφαλίσουν τη συνεχή διατήρηση του απαιτούμενου επιπέδου καθαριότητας και β) την ανταπόκριση σε έκτακτες ανάγκες καθαρισμού. Από τα παραπάνω αρχεία, τα οποία επικαλείται η παρεμβαίνουσα προκύπτει μεν η παροχή υπηρεσιών καθαριότητας επαρκούς επιπέδου και η δυνατότητά της, λόγω των διαδικασιών που ακολουθεί, να διατηρήσει αυτές σε όλη τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης, πλην όμως, από κανένα από τα παραπάνω αρχεία δεν προκύπτουν οι τρόποι με τους οποίους αποδεικνύει ότι είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε έκτακτες ανάγκες καθαρισμού. Το περιεχόμενο δε του αρχείου με αριθμό 15.15, στο οποίο ιδίως αναφέρεται η παρεμβαίνουσα, αναλύει τη μεθοδολογία της για τη διαχείριση φυσικών και λοιπών καταστροφών και όχι την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών καθαρισμού.

**17.** Όπως επίσης βάσιμα αναφέρει και η αναθέτουσα αρχή στις απόψεις της ως έκτακτες ανάγκες καθαρισμού νοούνται αυτές οι οποίες προκύπτουν αιφνίδια κατά τη συνήθη καθημερινή λειτουργία του νοσοκομείου και εξαιτίας αυτής, ενώ η αποδοχή διαφορετικής άποψης δεν βρίσκει έρεισμα στις προβλέψεις της Διακήρυξης, γιατί δεν αναφέρεται στους όρους αυτής κάτι ειδικότερο σχετικά με φυσικές καταστροφές και άλλα ακραία καιρικά συμβάντα. Σε κάθε περίπτωση, στο Παράρτημα 1 «ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ» στο κεφάλαιο «3. ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ» - «Β. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ» αυτού ορίζεται ότι *«Οι απαιτούμενες υπηρεσίες καθαρισμού εμπίπτουν σε μία από τις παρακάτω κατηγορίες: - Προγραμματισμένες επαναλαμβανόμενες εργασίες, οι οποίες αποτελούν τον κύριο όγκο των εργασιών - Έκτακτες ανάγκες καθαρισμού οι οποίες απορρέουν από διάφορα ατυχήματα στην καθημερινή πράξη. - Πρόσθετες εργασίες καθαρισμού που προκύπτουν κατά τα κατασκευαστικά έργα»*. Επομένως, από τη συστηματική ανάγνωση και ερμηνεία των απαιτήσεων του Παραρτήματος Ι της Διακήρυξης, προκύπτει ότι οι διαγωνιζόμενοι θα πρέπει να αποδείξουν προσηκόντως και αναλυτικά με την προσφορά τους ότι είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν έκτακτες ανάγκες καθαρισμού, οι οποίες προσδιορίζονται ως ανάγκες που απορρέουν αιφνίδια και από ατυχήματα ή απρόβλεπτες συνθήκες στην καθημερινή πρακτική λειτουργία του νοσοκομείου και δεν σχετίζονται με φυσικές καταστροφές, ακραία καιρικά φαινόμενα κλπ. Τα παραπάνω συνομολογεί και η αναθέτουσα αρχή στις απόψεις της αναφέροντας ότι «Ως εκ

τούτου, αφ' ης στιγμής στην τεχνική προσφορά της αναδόχου δεν διαλαμβάνεται ρητή πρόβλεψη για τον τρόπο απόκρισής της σε έκτακτες ανάγκες καθαρισμού κατά την ανωτέρω ρητώς και σαφώς προσδιοριζόμενη από τη Διακήρυξη έννοια, είναι προφανές ότι δεν πληρούται η αντίστοιχη τεχνική προδιαγραφή».

**18.** Δεδομένου επίσης ότι, στο οικείο πεδίο του Παραρτήματος Ι της Διακήρυξης, όπου έχει τεθεί η επίμαχη απαίτηση, ορίζεται ρητά ότι **«Προσφορές που δεν είναι σύμφωνες με τους όρους και τις προδιαγραφές της προκήρυξης, απορρίπτονται και δεν αποσφραγίζονται οι αντίστοιχες οικονομικές προσφορές»** και επίσης στον όρο 2.4.3.2 με τίτλο «Τεχνική προσφορά» ορίζεται ότι **«Η τεχνική προσφορά θα πρέπει να καλύπτει όλες τις απαιτήσεις και τις προδιαγραφές που έχουν τεθεί από την αναθέτουσα αρχή με το Παράρτημα Ι της Διακήρυξης, περιγράφοντας ακριβώς πώς οι συγκεκριμένες απαιτήσεις και προδιαγραφές πληρούνται. Περιλαμβάνει ιδίως τα έγγραφα και δικαιολογητικά, βάσει των οποίων θα αξιολογηθεί η καταλληλότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών, με βάση το κριτήριο ανάθεσης, σύμφωνα με τα αναλυτικώς αναφερόμενα στο ως άνω Παράρτημα»** παραπέμποντας ρητά στο Παράρτημα Ι, η προσφορά της παρεμβαίνουσας είναι απορριπτέα για το λόγο ότι, όπως και η ίδια αλλά ούτε και η αναθέτουσα αρχή δεν αρνείται, δεν περιλαμβάνει έγγραφα από τα οποία να προκύπτει το γεγονός και ο ακριβής τρόπος με τον οποίο είναι σε θέση να αντιμετωπίσει έκτακτες ανάγκες καθαρισμού, όπως απαιτεί η προδιαγραφή με αριθμό 2.2.5 του Παραρτήματος Ι της Διακήρυξης. Μάλιστα, η απαίτηση αυτή έχει τεθεί με ποινή την απόρριψη της προσφοράς του συμμετέχοντος και όπως έχει κριθεί, η κλήση σε συμπλήρωση τέτοιων στοιχείων δεν είναι επιτρεπτή, καθώς ισοδυναμεί με την παροχή δυνατότητας να προσκομισθεί σε δεύτερο χρόνο ουσιώδες στοιχείο, που δεν προσκομίσθηκε, όπως έπρεπε, κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς, και όχι απλώς να παρασχεθεί διευκρίνιση επουσιώδους ασάφειας ή πλημμέλειας (βλ. ΣτΕ 147/2022).

**19.** Συνεπώς, μετά τα παραπάνω, ο κρινόμενος λόγος προσφυγής ως προς τα δύο πρώτα σκέλη αυτού προβάλλεται βάσιμα και γίνεται δεκτός, ενώ παρίσταται αλυσιτελής η εξέταση των δύο επόμενων ισχυρισμών (2.3 και 2.4), που προβάλλονται στη συνέχεια και αφορούν την πλήρωση άλλων τεχνικών

προδιαγραφών του Παραρτήματος Ι της Διακήρυξης.

**20.** Με τον τρίτο προβαλλόμενο λόγο η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η οικονομική προσφορά της παρεμβαίνουσας πλημμελώς έγινε εν τέλει αποδεκτή, από την αναθέτουσα αρχή μετά την αποδοχή των εξηγήσεων που παρείχε σύμφωνα με το άρθρο 88 του ν. 4412/2016, ενώ θα έπρεπε να έχει απορριφθεί η οικονομική προσφορά μας ως ζημιογόνος, λόγω της κοστολόγησης του κονδυλίου για το κόστος αναλωσίμων – εξοπλισμού. Προβάλλει επίσης ότι σε κάθε περίπτωση η αναθέτουσα αρχή όφειλε να έχει καλέσει την παρεμβαίνουσα σε παροχή συμπληρωματικών εξηγήσεων σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο. Σχετικά με τον παραπάνω λόγο προσφυγής λεκτέα τα εξής:

**21.** Όπως έχει νομολογιακά κριθεί, η υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να ελέγχει την αξιοπιστία μιας προσφοράς απορρέει από την προηγούμενη ύπαρξη αμφιβολιών ως προς αυτήν, λαμβανομένου υπόψη ότι το άρθρο 69 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, το οποίο ενσωματώθηκε στην εθνική έννομη τάξη με το άρθρο 88 του ν. 4412/2016, έχει ως κύριο σκοπό να μην αποκλείεται προσφέρων από τη διαδικασία, χωρίς να του έχει δοθεί η δυνατότητα να δικαιολογήσει το περιεχόμενο της προσφοράς του, η οποία φαίνεται υπερβολικά χαμηλή. Συνεπώς, μόνον εφόσον προκύπτουν τέτοιες αμφιβολίες οφείλει η αρμόδια επιτροπή να ζητήσει τις προσήκουσες διευκρινίσεις ως προς τη σύνθεση της προσφοράς, προτού, ενδεχομένως, την απορρίψει.

**22.** Αντίθετα, στην περίπτωση που μια προσφορά δεν φαίνεται υπερβολικά χαμηλή, το άρθρο αυτό δεν εφαρμόζεται (βλ., επ' αυτού, αναφορικά με εννοιολογικά ταυτόσημες διατάξεις με αυτές του άρθρου 69 της Οδηγίας 2014/24, τις αποφάσεις της 4ης Ιουλίου 2017, *European Dynamics Luxembourg SA* κατά Οργανισμού Σιδηροδρόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, T 392/15, *ECLI:EU:T:2017:462* σκ.85, της 6ης Ιουλίου 2005, *TQ3 Travel Solutions Belgium* κατά Επιτροπής, T-148/04, *EU:T:2005:274*, σκέψεις 49 και 50· της 11ης Μαΐου 2010, *PC-Ware Information Technologies* κατά Επιτροπής, T-121/08, *EU:T:2010:183*, σκέψη 72· της 5ης Νοεμβρίου 2014, *Computer Ressources International (Luxembourg)* κατά Επιτροπής, T-422/11, *EU:T:2014:927*, σκέψη

57, και της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, European Dynamics Luxembourg και Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Επιτροπής, T-698/14, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2016:476, σκέψη 59). Τέτοιες αμφιβολίες μπορεί να υφίστανται, μεταξύ άλλων, εάν προκύπτει αβεβαιότητα ως προς την τήρηση της νομοθεσίας της χώρας, εντός της οποίας πρέπει να παρασχεθούν οι υπηρεσίες, στον τομέα αμοιβών του προσωπικού, της συνεισφοράς στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και της τήρησης των κανόνων ασφάλειας και υγιεινής στον χώρο εργασίας ή των πωλήσεων, καθώς και ως προς την ενσωμάτωση στην προσφερόμενη τιμή όλων των δαπανών που προκύπτουν από τις τεχνικές πτυχές της προσφοράς (απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2015, Secolux κατά Επιτροπής, T-90/14, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:772, σκέψη 62).

**23.** Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής εκτίμηση του κατά πόσον συντρέχει περίπτωση υπερβολικά χαμηλής προσφοράς διενεργείται σε δύο στάδια. Ειδικότερα, στο πρώτο στάδιο, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να εκτιμήσει εκ πρώτης όψεως αν οι υποβληθείσες προσφορές «φαίνονται» ασυνήθιστα χαμηλές. Ως εκ τούτου, η έκταση της υποχρέωσης αιτιολόγησης είναι περιορισμένη και δεν επιβάλλεται στην αναθέτουσα αρχή να προβεί αυτεπαγγέλτως σε διεξοδική ανάλυση της σύνθεσης κάθε προσφοράς προκειμένου να διαπιστώσει ότι αυτή δεν αποτελεί ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά. Δηλαδή, η αναθέτουσα αρχή οφείλει μόνο να εκτιμήσει αν οι υποβληθείσες προσφορές περιέχουν ένδειξη ικανή να δημιουργήσει την υποψία ότι ενδέχεται να είναι ασυνήθιστα χαμηλές. Αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση που η προσφερόμενη τιμή σε υποβληθείσα προσφορά είναι σημαντικά χαμηλότερη από εκείνη που προσφέρεται με τις λοιπές προσφορές ή από τη συνήθη αγοραία τιμή. Αν δεν υπάρχει τέτοια ένδειξη στις υποβληθείσες προσφορές και αυτές δεν φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές, η αναθέτουσα αρχή δύναται να συνεχίσει την αξιολόγησή τους και τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης.

**24.** Αντίθετα, αν υφίστανται ενδείξεις ικανές να δημιουργήσουν την υποψία στην αναθέτουσα αρχή ότι ορισμένη προσφορά ενδέχεται να είναι ασυνήθιστα χαμηλή, τότε αυτή οφείλει να προβεί, σε δεύτερο στάδιο, στον έλεγχο της σύνθεσης της προσφοράς προκειμένου να βεβαιωθεί ότι η προσφορά δεν είναι ασυνήθιστα

## **Αριθμός Απόφασης : 1771/2023**

χαμηλή. Όταν προβαίνει στον έλεγχο αυτό, η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται να παρέχει στον οικείο προσφέροντα τη δυνατότητα να εκθέσει τους λόγους για τους οποίους ο ίδιος εκτιμά ότι η προσφορά του δεν είναι ασυνήθιστα χαμηλή. Η αναθέτουσα αρχή οφείλει στη συνέχεια να εκτιμήσει τις δοθείσες εξηγήσεις και να κρίνει αν η συγκεκριμένη προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή, οπότε υποχρεούται να την απορρίψει (βλ. σχετικά απόφαση της 4ης Ιουλίου 2017, European Dynamics Luxembourg SA κατά Οργανισμού Σιδηροδρόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, T 392/15, ECLI:EU:T:2017:462 σκ.86-89, (ΣτΕ ΕΑ 12/2020, ΑΕΠΠ 349/2018)).

**25.** Επομένως, η ενεργοποίηση του μηχανισμού του άρθρου 88, ήτοι η υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να ελέγχει τη σοβαρότητα ορισμένης προσφοράς, εξαρτάται από την προηγούμενη ύπαρξη αμφιβολιών όσον αφορά την αξιοπιστία και τη φερεγγυότητά της, δοθέντος ότι η οδηγία 2014/24/ΕΕ δεν καθορίζει μέθοδο υπολογισμού των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, ούτε έχει εκδοθεί εγκύκλιος του αρμόδιου Υπουργού για την εξειδίκευση των όρων χαρακτηρισμού οικονομικής προσφοράς ως ασυνήθιστα χαμηλής, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 88 παρ. 6 του ν. 4412/2016. Περαιτέρω, η αναθέτουσα αρχή διαθέτει κατ' αρχήν ευρεία διακριτική ευχέρεια, μετά την εκτίμηση, ιδίως, της απόκλισης της οικονομικής προσφοράς του διαγωνιζόμενου από την προϋπολογισθείσα δαπάνη του έργου, αλλά και σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες υποβληθείσες οικονομικές προσφορές, να χαρακτηρίσει συγκεκριμένη οικονομική προσφορά ως ασυνήθιστα χαμηλή, υποχρεούμενη, όμως, στην περίπτωση αυτή να καλέσει τον διαγωνιζόμενο, του οποίου την οικονομική προσφορά κρίνει ως ασυνήθιστα χαμηλή, προς παροχή των αναγκαίων διευκρινίσεων ως προς τη σύνθεση της προσφοράς του. Η άσκηση δε της διακριτικής αυτής ευχέρειας υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο ως προς την υπέρβαση των άκρων ορίων της.

**26.** Στην κρίνόμενη περίπτωση μετά την αξιολόγηση των οικονομικών προσφορών των συμμετεχόντων, το Γραφείο Προμηθειών της αναθέτουσας αρχής, ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής του Διαγωνισμού, απέστειλε δια μέσου της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ στις 17.05.2023 έγγραφο με θέμα «ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΠΑΡΟΧΗ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ ΑΝΑΔΟΧΟΥΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 88 ΤΟΥ

## **Αριθμός Απόφασης : 1771/2023**

N.4412/2016» και το ακόλουθο περιεχόμενο «Έχοντας υπόψη την απόφαση Διοικητικού Συμβουλίου του Νοσοκομείου (Θέμα 23ο της 65ης Συνεδρ./12-04-2023), η Επιτροπή Διενέργειας & Αξιολόγησης του \*\*\*\*/2022 Ανοικτού Ηλεκτρονικού Διαγωνισμού συνεδρίασε στις 03-05-2023 ώρα 13:00 μ.μ. στον τρίτο όροφο του Παλαιού Κτηρίου. Αφού διαπιστώθηκε η κατά νόμο απαρτία και ύστερα από διαλογική συζήτηση μεταξύ των παρισταμένων μελών, η Επιτροπή αποφάσισε κατά πλειοψηφία τα εξής: 1) Να ζητηθούν πρόσθετες διευκρινίσεις κατ' άρθρο 88 του Ν.4412/2016 και από τις τρεις συμμετέχουσες στο Διαγωνισμό εταιρείες, ήτοι από τις "\*\*\*\* \*\*\*\* \*\*\*\* \*\*\*\*S.A.", "Α\*\*\*\* \*\*\*\* Ε.Π.Ε." και "\*\*\*\* ΕΠΕ", προς το σκοπό της επίτευξης μεγαλύτερης διαφάνειας και συγκρισιμότητας μεταξύ των κατατεθεισών προσφορών. 2) Οι εν λόγω εταιρείες καλούνται να εξηγήσουν λεπτομερώς τον τρόπο υπολογισμού των επιμέρους κονδυλίων της Οικονομικής Προσφοράς, που αφορούν: I) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΚΟΣΤΗ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΕΞΟΔΑ και II) ΑΝΑΛΩΣΙΜΑ ΥΛΙΚΑ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ – ΑΠΟΛΥΜΑΝΤΙΚΑ – ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΑ – ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ – ΣΚΕΥΗ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ, για το λόγο ότι στις συγκεκριμένες κατηγορίες παρουσιάσθηκαν σημαντικές αποκλίσεις στα κόστη μεταξύ των υποψηφίων αναδόχων. Τα εν λόγω κονδύλια συμπληρώνονται στις γραμμές του "ΠΙΝΑΚΑ 1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ - ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ (0-3 ΕΤΗ)" της Διακήρυξης και πρέπει να αιτιολογηθούν επαρκώς. 3) Το Γραφείο Προμηθειών καλείται να ειδοποιήσει τους διαγωνιζομένους προκειμένου να ανταποκριθούν στην πρόσκληση της Επιτροπής, με την επισήμανση ότι οφείλουν (βάσει νόμου) να απαντήσουν εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση του εγγράφου της αναθέτουσας αρχής. Σύμφωνα με το β' εδάφιο της παρ.1 άρθρου 88 του Ν.4412/2016: «Αν οικονομικός φορέας δεν ανταποκριθεί στη σχετική πρόσκληση της αναθέτουσας αρχής εντός της άνω προθεσμίας και δεν υποβάλλει εξηγήσεις, η προσφορά του απορρίπτεται ως μη κανονική και καταπίπτει υπέρ της αναθέτουσας αρχής η εγγυητική επιστολή συμμετοχής».

27. Η παρεμβαίνουσα ανταποκρίθηκε στο παραπάνω αίτημα της αναθέτουσας αρχής αποστέλλοντας το ηλεκτρονικό αρχείο με την ονομασία «1. 06.06.2023 I\*\*\*\*-Επιστολή Διευκρινίσεων (Δ170-2022)\_signed.pdf» παρέχοντας τις σχετικές εξηγήσεις για την οικονομική της προσφορά. Στη συνέχεια, η Επιτροπή Αξιολόγησης με το έγγραφό της, με αριθμό 11/07/795/29-6-23 κατέθεσε

## **Αριθμός Απόφασης : 1771/2023**

συμπληρωματικό πρακτικό της μετά την εμπρόθεσμη κατάθεση και αξιολόγηση των εξηγήσεων των συμμετεχόντων των διευκρινίσεων των συμμετεχουσών εταιρειών με θέμα: «ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ(ΘΕΜΑ 23ο ΤΗΣ 65ης ΣΥΝΕΔΡ./12-04-2023),ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΩΝ ΠΟΥ ΥΠΕΒΑΛΑΝ (ΚΑΤΟΠΙΝΠΡΟΣΚΛΗΣΕΩΣ) ΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΤΟΥ ΕΣΗΔΗΣ» και το εξής περιεχόμενο «Σε απάντηση των παρατηρήσεων της παραγράφου της εκδοθείσας απόφασης Δ.Σ. (θέμα 23ο της 65ης Συνεδρ./12-04-2023), με την οποία αναπέμφθηκε το Πρακτικό για επανεξέταση και περαιτέρω ενέργειες, η Επιτροπή Διενέργειας και Αξιολόγησης του αριθμ. \*\*\*\*/2022 Ανοικτού Ηλεκτρονικού Διαγωνισμού επισημαίνει τα ακόλουθα: (...) Β1). [Απάντηση]: Η Επιτροπή έχει την άποψη ότι, οι οικονομικές προσφορές που κατατέθηκαν δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με το αντικείμενο της σύμβασης (κατά την έννοια του άρθρου 88 Ν.4412/2016). Συγκεκριμένα, η συνολική οικονομική προσφορά του πρώτου μειοδότη προ Φ.Π.Α. ισούται με 3.479.976,00 €, είναι δε χαμηλότερη κατά 4,09% από την αντίστοιχη του δεύτερου μειοδότη (3.628.470,00 €) και χαμηλότερη κατά 5,82% από την αντίστοιχη του τρίτου μειοδότη (3.695.004,00 €). Σε ότι αφορά την προϋπολογιζόμενη αξία αναλωσίμων υλικών και λοιπού εξοπλισμού, καμία εταιρεία δεν είχε υποβάλει αναλυτικό υπολογισμό του κόστους σε σχέση με τα τετραγωνικά μέτρα των επιφανειών και τη διάκριση των χώρων υγειονομικού ενδιαφέροντος, καθώς τέτοια ανάλυση δεν προβλεπόταν ρητώς από τη Διακήρυξη. Η ίδια η Διακήρυξη έχει θέσει συγκεκριμένες προδιαγραφές για το είδος και την ποιότητα των χρησιμοποιούμενων υλικών, τις απαιτήσεις για βοηθητικό εξοπλισμό και την κατανομή του προσωπικού στους διάφορους χώρους του Νοσοκομείου κατά βάρδια. Οι συμμετέχουσες εταιρείες “Ι\*\*\*\* S.A.”, “\*\*\*\* ΕΠΕ” & “Α\*\*\*\* Ε.Π.Ε.” έχουν δεσμευθεί, με κατατεθείσες υπεύθυνες δηλώσεις και με φυλλάδια τεχνικών προσφορών, ότι πληρούν τις προδιαγραφές και ότι θα τηρήσουν απαρέγκλιτα όλους τους όρους και προϋποθέσεις της σύμβασης. Εξάλλου, οι ανωτέρω εταιρείες έχουν υποβάλει αναλυτικό Πίνακα Συμμόρφωσης με τις Απαιτήσεις – Τεχνικές Προδιαγραφές του Παραρτήματος Ι της Διακήρυξης, όπου εξειδικεύονται το πρόγραμμα και η μεθοδολογία εκτέλεσης των εργασιών καθαριότητας, ο απαραίτητος εξοπλισμός, καθώς και η εποπτεία του χρησιμοποιούμενου

## **Αριθμός Απόφασης : 1771/2023**

προσωπικού. Ειδικά για το ετήσιο κόστος αναλωσίμων υλικών (31.200,00 €) που έχει δηλώσει στην προσφορά του ο πρώτος μειοδότης ("I\*\*\*\* S.A."), η Επιτροπή έχει την άποψη ότι: i) Δεν κρίνεται σκόπιμο να αποτελέσει λόγο αποκλεισμού από τη διαδικασία αξιολόγησης, καθώς η εταιρεία έχει δεσμευθεί με έγγραφο ότι θα εκπληρώσει επακριβώς τους όρους και τις προδιαγραφές της Διακήρυξης, ii) Η ίδια η Διακήρυξη δεν απαιτεί περαιτέρω ανάλυση του εκτιμώμενου διοικητικού κόστους και του κόστους προμήθειας υλικών και βοηθητικού εξοπλισμού, iii) Η "I\*\*\* \*\*\*\*32 SERVICES S.A." έχει καταθέσει έγγραφο (αρχείο "15.11. Παράρτημα I – Τεχνικές Προδιαγραφές\_signed"), στο οποίο περιγράφει αναλυτικά το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο της σύμβασης, καθώς και τους τρόπους εφαρμογής των επιμέρους απαιτήσεων στην πράξη, iv) Το χαμηλότερο (σε σχέση με τους ανταγωνιστές) κόστος αναλωσίμων υλικών που έχει υπολογίσει η συγκεκριμένη εταιρεία, ενδέχεται να οφείλεται στην απολαβή μεγάλων εκπτώσεων (π.χ. λόγω όγκου αγορών, ή λόγω εξόφλησης προμηθευτών τοις μετρητοίς) και δεν αποτελεί τεκμήριο χαμηλής ποιότητας για να στοιχειοθετηθεί αποκλεισμός από το Διαγωνισμό. Εάν η εταιρεία έχει σφάλει ως προς τον υπολογισμό του κόστους, αυτό θα έχει αντίκτυπο στο δικό της εργολαβικό κέρδος, αφού τα έσοδά της πρόκειται να παραμείνουν σταθερά (βάσει της οικονομικής προσφοράς που έχει καταθέσει), ενώ θα αναγκαστεί εκ των πραγμάτων να πληρώσει αυξημένα έξοδα. Εφόσον όμως ζητήθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο να ελεγχθεί περαιτέρω η πρόβλεψη ετήσιου κόστους αναλωσίμων, απολυμαντικών, απορρυπαντικών & μηχανικού εξοπλισμού εκ μέρους της μειοδότης εταιρείας "I\*\*\*\*S.A.", η Επιτροπή, κατά τη συνεδρίαση των παρισταμένων μελών της που έλαβε χώρα στις 03-05-2023 (και αφού διαπιστώθηκε η κατά νόμο απαρτία), αποφάσισε κατά πλειοψηφία να ζητήσει πρόσθετες διευκρινίσεις κατ' άρθρο 88 του Ν.4412/2016. Προς το σκοπό δε της διαφάνειας και συγκρισιμότητας μεταξύ των κατατεθεισών προσφορών, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει και από τις τρεις συμμετέχουσες στο Διαγωνισμό εταιρείες, ήτοι "I\*\*\* S.A.", "A\*\*\*\* Ε.Π.Ε." και "A\*\*\*\* ΕΠΕ", να εξηγήσουν αναλυτικά τον τρόπο υπολογισμού των επιμέρους κονδυλίων της Οικονομικής Προσφοράς, που αφορούν: I) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΚΟΣΤΗ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΕΞΟΔΑ και II) ΑΝΑΛΩΣΙΜΑ ΥΛΙΚΑ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ – ΑΠΟΛΥΜΑΝΤΙΚΑ – ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΑ – ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ – ΣΚΕΥΗ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ, για το λόγο ότι στις συγκεκριμένες κατηγορίες παρουσιάστηκαν σημαντικές αποκλίσεις στα κόστη μεταξύ των υποψηφίων αναδόχων. Σύμφωνα με τις οδηγίες της

## **Αριθμός Απόφασης : 1771/2023**

*Διακήρυξης, τα εν λόγω κονδύλια έχουν συμπληρωθεί από τους διαγωνιζομένους στις γραμμές του “ΠΙΝΑΚΑ 1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ - ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ (0-3 ΕΤΗ)” της οικονομικής προσφοράς».*

**28.** Η παραπάνω αιτιολόγηση της αναθέτουσας αρχής ως προς την αποδοχή των εξηγήσεων που παρασχέθηκαν για την οικονομική προσφορά της παρεμβαίνουσας σύμφωνα με το άρθρο 88 του ν. 4412/2016 δεν είναι νόμιμη, καθώς, από τα όσα σε αυτήν αναφέρονται, δεν προκύπτει ότι έχουν αποσαφηνισθεί όλα τα στοιχεία, τα οποία καταρχήν διέγνωσε η επιτροπή του διαγωνισμού ως ικανά να καταστήσουν την προσφορά αυτή ασυνήθιστα χαμηλή και κατ’ επέκταση ζημιολόγο. Ειδικότερα, η αναγνώριση της αναθέτουσας αρχής του γεγονότος ότι η παρεμβαίνουσα έχει δεσμευθεί με σχετικές υπεύθυνες δηλώσεις της ότι θα εκπληρώσει επακριβώς τους όρους και τις προδιαγραφές της Διακήρυξης, δεν αποτελεί απόδειξη του μη ζημιολόγου αυτής, ούτε και από τη διατύπωση *«το κόστος αναλωσίμων υλικών που έχει υπολογίσει η συγκεκριμένη εταιρεία, ενδέχεται να οφείλεται στην απολαβή μεγάλων εκπτώσεων»* φαίνεται να έχουν δοθεί πειστικές εξηγήσεις περί του ότι οι εκπτώσεις, που εξασφαλίζει η παρεμβαίνουσα, δικαιολογούν το καταρχήν χαμηλό κόστος αναλώσιμων που έχει δηλωθεί. Και πολύ περισσότερο η παραδοχή της επιτροπής του διαγωνισμού σχετικά με το ότι στην περίπτωση που η παρεμβαίνουσα έχει σφάλει ως προς τον υπολογισμό του κόστους, αυτό θα έχει αντίκτυπο στο δικό της εργολαβικό κέρδος, αφού τα έσοδά της πρόκειται να παραμείνουν σταθερά, με βάση την οικονομική προσφορά, που έχει καταθέσει, ενώ θα αναγκαστεί εκ των πραγμάτων να πληρώσει αυξημένα έξοδα, αποτελεί από μόνη της ισχυρή ένδειξη αμφίβολης ικανότητας εκτέλεσης της σύμβασης, καθώς σε καμία περίπτωση δεν είναι βέβαιο ότι σε τέτοιο ενδεχόμενο η παρεμβαίνουσα θα επιλέξει να συμπίεσει το δικό της κέρδος (έαν υπάρχει το σχετικό περιθώριο) και όχι να αθετήσει συμβατικές της υποχρεώσεις για τις οποίες έχει δεσμευθεί.

**29.** Μάλιστα, με τις απόψεις της η αναθέτουσα αρχή εμμένει στα παραπάνω μη προσθέτοντας κάποιο συμπληρωματικό επιχείρημα σχετικά με την αποδοχή των εξηγήσεων της παρεμβαίνουσας και αναφέρει ότι *«Από την επισκόπηση της, από 13-10-2023, παρέμβασης εκτιμάται ότι η παρεμβαίνουσα δεν προβαίνει σε ουσιαστική αντίκρουση των οικείων ισχυρισμών της προσφεύγουσας. Παρά ταύτα,*

## **Αριθμός Απόφασης : 1771/2023**

*οι ανωτέρω αναφερόμενες διαπιστώσεις περί ελλείματος της προσφοράς της παρεμβαίνουσας, εν τέλει δεν άγει σε αποκλεισμό της. Συγκεκριμένα, όπως διαπίστωσε η Επιτροπή του Διαγωνισμού στο οικείο πρακτικό της, η παρεμβαίνουσα έχει δεσμευθεί, με κατατεθείσες υπεύθυνες δηλώσεις και με φυλλάδια τεχνικών προσφορών, ότι πληροί τις προδιαγραφές και ότι θα τηρήσει απαρέγκλιτα όλους τους όρους και προϋποθέσεις της σύμβασης. Εξάλλου, η παρεμβαίνουσα έχει υποβάλει αναλυτικό Πίνακα Συμμόρφωσης με τις Απαιτήσεις – Τεχνικές Προδιαγραφές του Παραρτήματος Ι της Διακήρυξης, όπου εξειδικεύονται ο απαραίτητος εξοπλισμός και τα αναγκαία αναλώσιμα για την εκτέλεση της σύμβασης. Άρα, η παρεμβαίνουσα έχει δεσμευθεί με έγγραφα ότι θα εκπληρώσει επακριβώς τους όρους και τις προδιαγραφές της Διακήρυξης, και ότι συνεπώς θα διαθέσει όλες ανεξαιρέτως τις ποσότητες υλικών που απαιτούνται για την ορθή εκτέλεση της σύμβασης, είτε τις έχει προϋπολογίσει στην προσφορά της είτε όχι. Συνακόλουθα, η παρεμβαίνουσα, και όχι το Νοσοκομείο, θα επωμιστεί την οποιαδήποτε διαφορά προκύπτει από τον υπο-υπολογισμό των οικείων κοστών της προσφοράς της».*

**30.** Μετά τα παραπάνω και εν όψει της πλημμελούς και μη επαρκούς αιτιολογίας της προσβαλλόμενης απόφασης σχετικά με την αποδοχή των εξηγήσεων της παρεμβαίνουσας, ο κρινόμενος ισχυρισμός γίνεται δεκτός και η προσβαλλόμενη είναι ακυρωτέα.

**31.** Περαιτέρω, η διαδικασία διαλόγου μεταξύ της αναθέτουσας αρχής και του συμμετέχοντος ολοκληρώνεται νόμιμα οποτεδήποτε παρασχεθεί η δυνατότητα στον συμμετέχοντα να υποστηρίξει την προσφορά του, κατά τρόπο πλήρη και λυσιτελή ως προς όλα τα σημεία που τυχόν δημιούργησαν αμφιβολίες στην αναθέτουσα αρχή και αφετέρου όταν η αναθέτουσα αρχή αιτιολογήσει πλήρως την κρίση της ως προς το παραδεκτό ή μη της προσφοράς, κατόπιν αποσαφήνισης όλων των κρίσιμων στοιχείων που τη συνθέτουν (βλ. ΣΤΕ 1555/2022). Με τα δεδομένα αυτά, η αναθέτουσα αρχή δεν θα μπορούσε στην προκειμένη περίπτωση να απορρίψει την προσφορά της παρεμβαίνουσας χωρίς την προηγούμενη κλήση της σε παροχή συμπληρωματικών εξηγήσεων και την εκ νέου αιτιολόγηση της απόφασής της, πλην όμως η διαδικασία αυτή παρέλκει, καθώς η προσφορά της παρεμβαίνουσας έχει ήδη κριθεί απορριπτικά μετά την

## **Αριθμός Απόφασης : 1771/2023**

αποδοχή του δεύτερου λόγου προσφυγής. Για τον ίδιο λόγο παρέλκει ως αλυσιτελής και η εξέταση των υπόλοιπων ισχυρισμών που προβάλλονται κατά της αποδοχής της προσφοράς της παρεμβαίνουσας, καθώς η παραπάνω πλημμέλεια της προσφοράς της, παρέχει αυτοτελές νόμιμο έρεισμα για την απόρριψή της (πρβλ. ΣτΕ ΕΑ 274/2018, 344/2017, 47/2017, 296/2016, ΔΕφΠειρ. Ν95/2020 ΔΕφΑθ. 279/2019, 239/2019, ΔΕφΘεσ/νικης 83/2019 κ.α.).

**32.** Κατόπιν των παραπάνω σκέψεων, η υπό κρίση προδικαστική προσφυγή θα πρέπει να γίνει δεκτή κατά το σκεπτικό και να επιστραφεί το κατατεθέν παράβολο.

### **Για τους λόγους αυτούς**

1. Δέχεται την προδικαστική προσφυγή.
2. Ακυρώνει την προσβαλλόμενη κατά το μέρος αυτής με το οποίο κρίθηκε αποδεκτή η προσφορά της παρεμβαίνουσας.
3. Απορρίπτει την παρέμβαση.
4. Ορίζει την επιστροφή του καταβληθέντος παραβόλου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στις 10 Νοεμβρίου 2023 και εκδόθηκε στις 30 Νοεμβρίου 2023 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ**  
**ΙΩΑΝΝΗΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΛΚΙΑΣ**

**Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ**  
**ΓΕΩΡΓΙΟΣ – ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ**